

הלכות שבת סימן שח

למדרום (פרוש, סדרום): הגה ויש אומרים דין אכנים קדון (ל) חרות, (צ) וכן עקר (מרכי פ' במה סימן ו' והגדה פ' כ"ה בשם הר"ף וכן יש לפרש הרא"ש): **כב** יאסור לכסות פי החבית באבן (צא) או בבקעת או לסגור בהן את הדלת או להכות בהן בכרזא (פרוש, הקנה שמשימים בחבית להוציא מין ממנו), אף-על-פי שחשוב עליה (צב) מבעוד יום אסור, אלא-אם-כן יתרה לקף (צג) לעולם, (צד) אבל אם יתדה לשבת זה בלבד לא. והני מלי בדבר שאין דרבה ליתדה לקף פגון הני דאמרו, אבל בכל מידי דאיתיה בהכי, פגון לפצע בה אגודים, * ביחוד לשבת אחת (צה) סגי. אינש מי שאומר (צו) דלא שגא. ויש אומרים שצריך שמעשה בה שום מעשה של תקון מבעוד יום (וצען לעיל סימן רנט (צז) דביחוד סגי): **כג** ימטר לחתף ענף מן הדקל מבעוד יום, ומטר להניף בו על השלחן בשבת (צח) להכריח (ג) (צט) הזבובים, פגון (ק) דלערוך חתבו עשאו פלי גמור: **כד** יפשתן סרוק וצמר מנפץ שותנים על המכה, (קא) ואם חשב עליהם מבעוד יום להתם על המכה, יאו שישב בהם שעה אחת מבעוד יום, (קב) או שצבען בשמן, ידגלי דעתה דלמכה קימי, או שפרכן במשיחה לתנם על המכה (קג) בשבת, תו לית בהו משום מקצה, ומשום רפואה גמי ליכא, שאינו אלא כמו מלבוש שלא יסרטו בגדיו (*) (במכה). (קד) ויש אומרים דלא סגי במחשבה לחוד: **כה** (קה) עורות יבשים, (קו) בין של אמן בין של פצל-הבית, מטר לטלטלן: הגה (קו) ויש אומרים, דוקא עורות בהמה גסה דחוי לישב עליהם, אבל מבהמה דקה אסור (ל) (קח) אלא-אם-כן חשב לישב עליהם מבעוד יום (רש"י פ' ט"ז): **כו** ינסרים של פצל-הבית מטר לטלטלן, (קט) ושל אמן אסור, אלא-אם-כן חשב עליהם מבעוד יום לתן עליהם פת לאורחים או תשמיש אחר: **כז** (קי) לעצמות שראויים לכלבים, וקלפים ישראלים למאכל בהמה, (קיא) ופרורים שאין בהם (קיב) פזית, מטר להעבירם מעל השלחן; אבל אם

באר היטב

(ל) חרות, עין מגן אברהם: (לג) הזבובים, והיה לאים על התנינוקות ששם בהם, אבל אסור לומר לאינו-יהודי שיהלש לו ענף מן המכבדות שמכבדין סבית, עין ט"ז: (ל) אלא א"ב. ואם נתן לאור לחנוכה צריכים יחד, צ"ס רנ"ט:

משנה פרייה

באר הלכה

מחשבה קלה, ועין שם שפסם שצריך פגון בכל זה: * ביחוד לשבת אחת סגי. וזו היא דעת הר"ן שלמדה מדין חרות, עין שם, ולפי זה אפילו אם לא יתדה כלל רק שפצע בה אגודים מבעוד יום סגי, כמו בהר"ת אם ישב עליהן מבעוד יום, חמור מחירות, כמו שכתב בסעיף כב דבעינן דוקא יחוד לעולם, וכן משמע דעת שארי אחרונים: **כב** (צא) או בבקעת וכו', והוא הדין אם רוצה לסמך בקורה את הדלת, צריכה יחוד כמו בבקעת, ואז איכא חנות כלי עליה [נאחרונים]: (צב) מבעוד יום, לעשות הפעולות האלו בשבת, וכל-שכן אם לא חשב, רק שעשה הפעולות האלו מבעוד יום. (פג) ולא דמי לחרות הנ"ל בסעיף כ, דשם איכא חרות דקמא לשיבה, אבל הכא אין דרך כלל להזמין אבן או בקעת להשתמש בה⁽¹⁰⁸⁾, ועל-כן בעינן שיחד לעולם מערב-שבת להשתמש בה⁽¹⁰⁹⁾ איתה השמיש⁽¹¹⁰⁾, ואז הוכר מעליהם שם מקצה: (צג) לעולם, ואם (פד) הנה רגיל בימות החול להשתמש בה⁽¹¹¹⁾ איתה השמיש, סגי אפילו לא יחדן בפרשת⁽¹¹²⁾, והיא יחוד שכתוב בשלחן ערוך (פה) נראה דאפילו במחשבה בעלמא, ולא בעינן שיפרש בפה: (צד) אבל יתדה וכו', אלא-אם-כן עשה בהן מעשה המוכיח שעומדין להשתמש: (צה) סגי, ולא דמי לסעיף כא, דשאני הקם שאין האבן עשויה לישב עליה, מה שאין פן הקא דארקא בהכי, להכי מהני ביחוד לשבת אחת, ועין מה שכתבנו לעיל סימן שג סעיף כב: (צו) דלא שגא, רוצה לומר, דבשניהם בעינן יחוד לעולם: (צז) דביחוד סגי, הינו, מה שמבאר שם סעיף ב דאפילו באכנים סגי ביחוד לעולם, ולענין מידי דאיתיה בהכי, נראה דבמקום הצריך לשלחן להקל דסגי ביחוד לשבת אחת⁽¹¹³⁾: **כג** (צח) להכריח וכו', נראה (פו) דהוא הדין לאים על התנינוקות, אבל אסור לומר לאינו-יהודי בשבת שיהלש לו ענף מן המכבדות שמכבדין הבית, אלא-אם-כן הוציאו מן המכבדות מבעוד יום ויחדו לקף: (צט) הזבובים, ובכלל (פ) שיתיר שלא יתרגם בעת ההכרחה: (ק) דלערוך חתבו, לא דוקא כשחתכו לצדד, דהוא הדין כשחתכו לשורה ותר מקצה, וצריך לקף מבעוד יום, פגון דאיתיה הוא מהני יחוד לשבת זו, וכנ"ל בסעיף כב ותר"ש ופמ"ג: **כד** (קא) אם חשב וכו', השעם, הכל כנוצר לעיל בחירות סעיף כ, דפגון שחשב או ישב, הוכר מעליהם שם מקצה⁽¹¹⁴⁾: (קב) או שצבען, פרוש, טבילן בשמן: תרגום "וטביל", צפע: (קג) בשבת, לפי מה שכתוב לעיל בסעיף כ, הוא הדין אם חשב לתנם על המכה בחול: (קד) ויש אומרים וכו', עין מגן אברהם שחקשה על המחבר, ודעתו דכללי עלמא סגי במחשבה, ובאלוה רבה לשוב קשתו, עין שם: **כה** (קה) עורות יבשים, בזה מטר לדעה זו אפילו בדקה, ולחים דלא תני לשיבה אסור בשניהם, (ס) אלא-אם-כן חשב עליהן לשיבה מבעוד יום, ודעה שניה סביב לה דאין חילוק, דבין ביבשים (פט) ובין בלחים שרי בגפה, אבל בדקה בעינן חשב, בין בלחים ובין ביבשים: (קו) בין של אמן, אף דסתמיהו צומדות אצלו למכירה, אפילו הכי לא אמרינן בהן דקפיד עליהו מלהשתמש בהן: (קז) ויש אומרים דוקא וכו', והעקר (ס) בדעה הראשונה דתלה רק ביבשים, ואז מטר (ל) בין בעבתיים ובין שאינם עבודים: (קח) אלא-אם-כן חשב, ואם (צ) נתן לאור לחנוכה, צריכין יחד דוקא, וכמו שכתב ריש סימן רנט⁽¹¹⁵⁾: **כו** (קט) ושל אמן אסור, דבהו קפיד האמן שלא יתלקלג⁽¹¹⁶⁾, ונסרים של סותרים שנתנום לאור, אפשר דאסור גס-כן לטלטלם, דקפיד עליהו גס-כן שלא יתלקלגו ויתעקמו כמו אמן, אף-על-גב דלא תתליקן ברהיטני (פמ"ג): **כז** (קי) עצמות וכו', אפילו אם נתפרקו מן הבהר בשבת, דמבעוד יום לא היה מוכן לכלבים, (ל) אפילו הכי שרי, וכל-שכן אם נתפרקו מבעוד יום: (קיא) ופרורים וכו', הינו, שפסג קטנותן סתמא עומדין רק למאכל בהמה ועופות⁽¹¹⁷⁾: (קיב) פזית, עין לעיל סימן קס סעיף ד ובמה שכתבנו שם⁽¹¹⁸⁾:

שער הציון

(כג) מגן אברהם: (פד) פן משמע מהפוסקים לעיל בסימן רנט⁽¹¹¹⁾: (פה) אף דבפרי"מ גרים הצריך לעין לעיל בסימן רנט ושם כתב להחמיר בזה, מכל מקום נראה לי ברור כמו שכתבתי, דהרי הרשב"א מתייר רצח לזכרו ממקום מלא קפח קפח, המבאר בסעיף לח, ולא ראיתי לאחר מן הפוסקים שיאמרו שם דבעינן שיחד בפה: (פ) ט"ז: (פו) דכרימ'שה: (פז) נחלת-עבר, וכן הסכים האלהי רבה: (פט) מגן אברהם: (ס) אלהי רבה: (ל) גמרא: (צ) מגן אברהם: (ל) כן מוכח מבית-יוסף ומגן אברהם

הלכות שבת סימן שח

ביאורים ומוספים

לעשות כן אלא במקום הצורך. וכן כתב בשע"צ לקמן (סי' שיב ס"ק ז) לגבי אבן שייחרה לקנח בה, שדי ביחודה לשבת אחת, מפני שדעה זו היא העיקרית להלכה.

[משנ"ב ס"ק קא]

היטב מצליקם שם מקצה⁽¹¹³⁾.

(113) וצמר גפן, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פני"ח ס"ק ג) שאם הוא חתוך בבדל העומר לשימוש, אינו מוקצה, אפילו אם לא יחדוהו כלל, אך חבילת צמר גפן, שמחמת גודלה אינה עומרת לשימוש באופן זה, דינה כמוקצה.

אכן, לגבי גליל של נייר טואלט, דעתו (שם) שאינו מוקצה בשבת, ואף על פי שאינו חתוך, מ"מ ראוי הוא לשימוש גם באופן זה, משום כבוד הבריות, ועל כן אינו מוקצה. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (שלמי יחודה פ"י ס"ק ל) שהגליל מוקצה הוא, מפני שאינו עומד לשימוש באופן זה. ולגבי הנמצא בבית כסא שאין בו נייר חתוך, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שיב ס"ק ו).

[משנ"ב ס"ק קח]

וקמו שפתיב ריש סימן רנט⁽¹¹⁴⁾.

(114) והחורא כתב (או"ח סי' מב ס"ק טו), שאף על פי שבניו צמר הנזכרים בשו"ע לעיל (סי' רנט ס"א) צריך יחוד לעולם, מ"מ בעור די ביחוד לשבת אחת, כיון שחורר ליחוד.

ובזמנינו, כתב הערוך השלחן (סמ"ט) שאין אנו רגילים כלל לשבת על כל סוגי העורות, ועל כן מוקצה הם, אלא אם כן יחרם לכך מבעוד יום.

[משנ"ב ס"ק קט]

דכהו קפיד קאמן שלא יתקלקל⁽¹¹⁵⁾.

(115) וכן בעל הבית שהכין מהנסרים מדף לארון, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פני"ט ס"ק א) שיתכן שנחשב כאומן המקפיד, ואסור לו לטלטל את הנסרים אף לצורך גופם ומקומם.

[משנ"ב ס"ק קיא]

סתמא עומדין רק למאכל בהמה ועופות⁽¹¹⁶⁾.

(116) אמנם בשעת הסעודה, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פ"ט ס"ק א) שאין הפירורים שעל השולחן נחשבים מוקצה, אפילו במקום שאין בהם מנות מצויות, שהרי דרך היא לאוכלם תוך כדי הסעודה, אם לא שנמאסו או נרטבו. והוסיף, שאף לאחר הסעודה, אם שומר את חתיכות הפת כדי לאוכלן בסעודה אחרת, אין דין כמוקצה.

ופירורי עוגה, דעת הגר"י קרליץ (שם) שאינם מוקצה, מפני שחשובים הם על אף קטנותם, והדרך היא לאוכלם אף כשהם פחותים מבצית, מה שאין כן פת, שאינה חשובה אלא כשראו לקבוע סעודה עליה, דהיינו כשיש בה כזית.

[משנ"ב ס"ק קיב]

עין לעיל סימן קפ סעיף ד ובמה שכתבנו שם⁽¹¹⁷⁾.

(117) שם כתב השו"ע שאף על פי שמותר לאבד פירורים שאין בהם כזית, מ"מ קשה הדבר לעניות. וכתב המשנ"ב שם (ס"ק י), שכל זה כשחורטים עליהם, אבל לזרקם למים מותר. והוסיף, שאם יש פירורים רבים שבצירופם יחד יש שמעור כזית, יש המהמירים שלא לאבדם אף באופן זה.

[משנ"ב ס"ק צב]

להזמין אבן או פקעת להשתמש בה⁽¹⁰⁸⁾ וכו', להשתמש בה⁽¹⁰⁹⁾ תשמיש⁽¹⁰⁹⁾.

(108) אמנם, החורא כתב (או"ח סי' מב ס"ק ט), שדרך להשתמש באבן ובקעת לסמוך בהן את הדלת והקדירה, וכן להכות בהן בברזא, ועל כן דין כאבן לפצה אגודים, שמותרת בטלטול אם השתמש בה מבעוד יום, או אם יחודה לשבת אחת [לדעה הראשונה בשו"ע]. אכן בביתו, היה החורא נוהג (דינים והנהגות פ"ד אות כב) לקשור חבל על האבן מערב שבת (נכדעה האחרונה בשו"ע).

ומוכין שרוצה להטמין בהם את המאכל, כתב לעיל (סי' רנט ס"ק ה) שצריך ליחדם לעולם, ובשע"צ שם (ס"ק א) תמה על הלבוש שכתב שדי ביחוד לשבת אחת, שהרי אין הדרך ליחדם לכך.

ונייר חלק העומר לכתיבה, כתב בהגהות הרעק"א (כאן) שאם רוצה להשתמש בו לקינוח, צריך ליחדו לעולם. ותמה בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' מ אות ג) שאין צריך יחוד לעולם אלא בדבר שחורר להיות מוקצה לאחר גמר השימוש בו, כגון באבן וכדו', אך נייר, שלאחר הקינוח אי אפשר להשתמש בו, מדוע לא יספיק בו יחוד לשבת אחת, שהרי הוא ביחוד לעולם לגביו. וכתב, שיתכן שכונת הרעק"א לנייר שיוכל לנקותו לאחר הקינוח, או לנייר גדול שיוכל להשתמש לאחר הקינוח בחלקו הנקי.

וכלי שמלאכתו לאיסור, דעת הגר"ש אריעברג (טלטולי שבת עמ' יא אות ב) שאם עומד גם לשימוש המותר, אלא לשימוש זה הוא המיעוט [ראה ביה"ל לעיל (ס"ג ד"ה קורדום)], די ביחוד כדי להתירו בטלטול ואין צריך מעשה. והוסיף (שולחן שלמה ס"ק נה אות ב), שאף אם אינו עומד גם לשימוש המותר, מספיק ליחדו לשבת אחת. ולגבי מוקצה מהמת חסרון כיס, כתב (שם) שיתכן שצריך גם מעשה וגם יחוד לזמן רב.

(109) וכשמייחד את החפץ בלא להגביל את היחוד בזמן, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פני"ח ס"ק א) שאף אם לא כיון בפירוש שיהיה יחוד זה לעולם, נחשב הדבר כיחוד לעולם.

[משנ"ב ס"ק צג]

סגי אפלו לא יחדן כפרוש⁽¹¹⁰⁾.

(110) אמנם החורא כתב (או"ח סי' מב ס"ק ט) בשם הפוסקים, שאין השימוש באבן מבעוד יום על ידי הנחתה על פי החבית מועיל להחשיבה כמכסה החבית, ולהפקע ממנה שם מוקצה, ולכן אסור לטלטלה, אף אם רגיל להשתמש בה בימות החול. והוסיף, שאפילו יחוד לעולם, יתכן שאינו מועיל להתירה בטלטול.

[שעה"צ ס"ק פד]

כן משמע מהפוסקים לעיל בסימן רנט⁽¹¹¹⁾.

(111) אמנם, בביה"ל שם (ס"ב ד"ה צריך) כתב בשם הב"ת, שאף אם השתמש באבן כמה פעמים, אין זה מועיל להתירה בטלטול. אכן, אבנים המונחות על גבי הכירה תמיד, כתב המשנ"ב שם (ס"ק יא) שמותר לטלטלן (הגר"ש"ב וולדנברג).

[משנ"ב ס"ק צז]

יש לסמך להקל בפגי ביחוד לשבת אחת⁽¹¹²⁾.

(112) אמנם, לגבי אבן עגולה שדורך לפרוף עליה את הבגד, כתב לעיל (סי' שג ס"ק עג) שדי ליחודה לשבת אחת, ולא הזכיר שאין

הלבנות שבת סימן שח קט באר הגולה

נ ר"א"ש דהערה
לפרוש בבית יוסף
ס בית יוסף וזבאר
בסימן שט ע שם
במקנה קכ"ז פ שם
בביתא קכ"ח ובהפא
קכ"א ז שם במשנה
לפרוש וקכ"ב בסוף
כו בסוף שבת ה"ד
שם ק שם פשוט
במקנה קכ"ח ר שם
קכ"ז ש שם קכ"ח

(ק"ג) אין הקלפים (קיד) ראויים למאכל בהמה אסור לטלטלם, אלא (לד) (קטו) *מנער את השבילא והם נופלים. (קטז) וואם יש פת על השלחן, מותר להגביה השבילא ולטלטלה עם הקלפים שאינם מאכל בהמה, שהם בטלים אצל הפת. וואם הנה צריך למקום השלחן, אפילו אין עליה אלא דברים שאינם ראויים למאכל בהמה מותר להגביה ולטלטלה: כח (קיד) *חבילי עצים וקש (לס) (קיד) שהתקינו למאכל בהמה, אפילו הם גדולים הרבה מותר לטלטלן: כט *כל שהוא ראוי למאכל חיה ועוף המצויים, מטלטלים אותו, ואם אינו ראוי אלא למאכל חיה ועוף (קיד) שאינם מצויים, ואם יש לו מאתו מין חיה או עוף מותר לטלטל מאכל הראוי לאותו המין, ואם לא אסור: הגה (קכ) ולפי זה מותר לטלטל עצמות שנתפרקו מן הבשר (קכא) מערב שבת אם ראויים לכלבים, דהא כלבים (לו) מצויים * (בית יוסף, ולא כה"ח): ל *פרעני תמרים, (קכב) במקום שמאכלים אותם לבהמה מותר לטלטלן, ואדם חשוב (קכג) צריך להתמיר על עצמו שלא לטלטלן (קכד) אלא דרך שנוי: לא *בשר (ט) [ו] חי אפילו תפל שאינו מלוח כלל, מותר לטלטלו, משום (קכה) *דחוי לאמצא.

שערי תשובה

[ט] סי. ע"ב כה"ט. וע"ז לקמן סימן שחא שכתבתי בשם נ"ב מה"ט שפת"ר ג"כ, ובפ"ט לר"ח נ"ב ע"ב בפ"ט:

(לז) מנער. והוא הדין שמתיר לגדלם על ידי סבין מן המפה, בין דלא נגע בהם תרי לה טלטול מן הצד, ט"ז. וקשה, דבסימן שיא ס"ק ב' אסור הש"ז לר"ח דבר שהוא מקצה על ידי קנה, ע"ש: (לס) שהתקינו. וקש' שלנו סתמא עובד לשכירה או למאכל בהמה, מן האכרס: (לו) מצויים. ואם אין מצויים אסור: (לז) חי. ואם הוא בשר דלא חי לאכל חי אסור לטלטל, וה"ה שאר דברים כגון שפן צנון, ואכל בספר אליה רבה העלה קללא דמלקא, אף שאינו ראוי לאכל חי בין דראוי לכלבים שרין. כסב ש"ג: בשר אינו הורגו שששט היום שרי בטלטול, וע"ז סימן שי ס"ב בהגה"ה. ואסור להרים בשר שחל יום ג' להיות בשבת כדי שלא יאסר לבשל, אפילו על ידי אינו הורגו, דאפשר לאכלו עלי, מ"א בסימן שחא ס"ק ז, ע"ש, ובא"ז בשם זקנו הגאון ז"ל הוכיח להמיר בשעת הדחק אפילו ע"י ישראל, וע"ז בס' ערוך בצעקב סימן א:

באר הלכה

וכפ"ל בסוף כ: * מנער את השבילא. ע"ז לקמן בסימן שלו [ס"ד] בסוף אכרס, דמן הארץ מותר לכבד כנף של ארץ¹²³, וז"ל, דבמשנה איתא: מסלק את השבילא בלא ומנערה, ואיתא במלחמות, דהנהו שטלטלה עם הקלפין ששליה עד מקום הפתח ומנערה שם, ומשליחן ערוך משמע וכן מספ"ג המבוא בבית יוסף דאסור להגביה השבילא אלא לנערה במקומה, ודבר הזה מלוי בשני תרוצים המבוא ברש"א בזה"ש, ע"ז שם: * בית יוסף, דלא כה"ח. כל זה הוא לפי מה שבאר דעת הר"ן בדברי משה, אבל לפי מה שכתב הב"ח והגר"א גם הר"ן מודה בזה, וכן כתב בספר טאמרי מרדכי, וכתב עוד, דקנה שכתב בדוכרי משה דברים חולקים על סבא זו שכתב הר"ן לדעת הר"ף והרמב"ם, דכל שהוא מאכל לחיה ועוף המצויים אף שאין לו מותר, ע"ז שם, לא מצא מי שיחלק בזה, וגם בשלחן ערוך לא היה תרומ"א בלום אצט"ה המסבר: * פרעני תמרים וכו'. ולענין גרעני שאר פירות, אפשר דמורה השלחן ערוך למה שפשוט ברמב"ם דשם שיהיה על כל פנים ראוי למאכל בהמה, דזה לשונו בפרק כו: כל הקלפין והגרעני הנראים למאכל בהמה מטלטלין אותם, ושאין ראויין, אוכל את האכל ויורקן לאתרו וסור לטלטלן. וגרעני של תמרים, שאין משום דאין נאכלין אף לבהמה כי אם על ידי הדחק, כמו שכתב בלבוש, ולפיכך חסדי בזה שיהא דרך אותו המקום להאכל לבהמה, אף דתורמ"א כלל כל הגרעני בחדא מחתא. וגרעני הפוחים ואגסים, בלא הכי אפשר דיש להקל. דהם ראויין אף לאכילת אדם¹²⁴, ולפעמים אוכלים אותם ביחד, ע"ז בר"ף לענין ספר ארסא, וכל שכן גרעני הפירות נשקורין פלוג'ע' [1] שיש בחוקן אכל, בודאי מותר לטלטל לדברי הכל אף שאין בדעתו לאכלו: * דחוי לאמצא. ע"ז משנה ברורה שכתב אחרונים מקלן פס בבשר בהמה, ואף שאין טעמם שנה, השעם הש"ז דלר"ח דפסקין דברי שמעון, אף אם יוצא דלא חיי כלפי

באר היטב

(לז) מנער. והוא הדין שמתיר לגדלם על ידי סבין מן המפה, בין דלא נגע בהם תרי לה טלטול מן הצד, ט"ז. וקשה, דבסימן שיא ס"ק ב' אסור הש"ז לר"ח דבר שהוא מקצה על ידי קנה, ע"ש: (לס) שהתקינו. וקש' שלנו סתמא עובד לשכירה או למאכל בהמה, מן האכרס: (לו) מצויים. ואם אין מצויים אסור: (לז) חי. ואם הוא בשר דלא חי לאכל חי אסור לטלטל, וה"ה שאר דברים כגון שפן צנון, ואכל בספר אליה רבה העלה קללא דמלקא, אף שאינו ראוי לאכל חי בין דראוי לכלבים שרין. כסב ש"ג: בשר אינו הורגו שששט היום שרי בטלטול, וע"ז סימן שי ס"ב בהגה"ה. ואסור להרים בשר שחל יום ג' להיות בשבת כדי שלא יאסר לבשל, אפילו על ידי אינו הורגו, דאפשר לאכלו עלי, מ"א בסימן שחא ס"ק ז, ע"ש, ובא"ז בשם זקנו הגאון ז"ל הוכיח להמיר בשעת הדחק אפילו ע"י ישראל, וע"ז בס' ערוך בצעקב סימן א:

משנה ברורה

(ק"ג) אין הקלפים וכו'. בגין קלפי אגוזים וביצים¹¹⁸, וכל פי האי גונא: (קיד) ראויים וכו'. והוא הדין בעצמות שהם קשים שאינם ראויים אפילו לכלבים, בין אם נתפרקו בשבת או מעד יום. אבל כל זה הוא דוקא אם נתפרקו לגמרי, לאפוקי אם נשתמר (לז) מקצת בשר על עצמות, מותר לטלטל אותם אצל הבשרים: (קטו) מנער את השבילא. הוא דף המנע על השלחן כדי לשום עליו הלחם, והוא הדין מפה הפרוסה, וטעם ההיתר הוא, כיון דלא מטלטלו בידים. והוא הדין אם מעבירם על ידי דבר אחר, כגון שהוא מגרר אותם על ידי סבין מן המפה, דמתיר¹²⁰ (לס) אם הוא צריך להשמש במקום שמנע שם העצמות והקלפין, דזה מקרי טלטול מן הצד ושרי אם הוא לצורך דבר המותר, ודלקמן בסימן שיא סעיף ח. ואם נתקבצו הרבה יחד וימאס עליו להניחן פה על השלחן, מותר להעבירן בידים, דהוי לה לדידה כגוף של רעיו¹²¹ [פ] משמע בגמרא, ע"ז שם: (קטז) ואם יש פת¹²², דאפשר שאפילו לכתחלה מותר להפית פת כדי להגביה השבילא אם קשה לה הנעור, ע"ז בגמרא אכרס ופרי מגדים: כח (קיד) חבילי עצים. הינו (לז) שהם רפים, דחיו למאכל בהמה: (קיד) שהתקינו. הינו (לז) שהתקינו, אבל בלא הנמנה, (לס) אפילו הם חבילות קטנות אסור לטלטלן, וטעמא, דסתמא צומדין להסקה, ולכך אף שחיו למאכל בהמה אסור. כתב המגן אכרס: קש שלנו, סתמא עומד לשכירה או למאכל בהמה. וע"ז בתוספת שבת דזה מלוי במנהג

המקומות, ולפי זה במקומות שהבילייתבן סתמן עומדין לבגין לכסות הגנות, הם מקצה וצריך הנמנה: כט (קיד) שאינם מצויים. אצל (לס) רב בגי' אדם¹²³, ומה דעשירים מגדלין אותו המין בבתיהם לא נחשב מצוי: (קכ) ולפי זה וכו'. רוצה לומר, לפי מה שנתבאר שששהוא ראוי לחיה ועוף המצויים, אף שאין לו מאתו המין מותר לטלטל, גם בזה מותר לטלטל: (קכא) מערב שבת. וכל שכן אם נתפרקו בשבת¹²⁴, דהנה עומד בבניית שבת לאכילת אדם, (ק) דבדאי מותר לטלטל, ואם אין כלבים מצויים באותו המקום¹²⁵, (קא) גם באופן זה אסור לטלטל: ל (קכב) במקום וכו'. אבל מקום שאין דרך להאכילם לבהמה אסור לטלטלם אף על גב דחיו לבהמה¹²⁶: (קכג) צריך להתמיר וכו'. השעם: (קכ) משום דיש מקומות שאין מאכילין אותם אפילו לבהמה, (קא) וגם דלא חיו לבהמה רק על ידי הדחק, על גב אדם חשוב צריך להתמיר: (קכד) אלא דרך שנוי. כגון (קד) לזרזן בלשוננו או לטלטלן אצל פת: לא (קכה) דחוי לאמצא. הינו, שיש בגי' אדם שידעם יפה וכי'סין בשר חיי¹²⁷ [ש] שאין אסור באכילתו משום דם אחר

שער הציון

תרגום: 1 שו"תים.

תהו דעת כל הפוסקים, לכו להמחמדים לקמן בסימן תצה סעיף ד בה"ה לענין גולה, יש להתמיר בזה: (לז) ריא"ז והקאדי ופשוט: (לס) פרי מגדים במשפחות וזהב, ומלשם קשית תבאר היטב: (לז) כן מוכח מבית יוסף דאפילו בדין בענין הנמנה: (לז) רש"י קכ"ח: (לס) כתבא קמא שם. וע"ז בפרוש רבנו הגאון: (לז) ברמב"ם, ומוכח בהגמרא: (ק) גם להר"ן: (קא) כגון אכרס: (קב) כגון אכרס: (קג) לבוש ועלת שבת: (קד) אליה רבה בשם רבנו זקנים:

מילואים

34

הלכות שבת סימן שח

המשך מעמוד קח

לשכב עליהם בשבת, מפני שהשכיבה עליהם אינה נחשבת טלטול.

[ביה"ל ד"ה סלם]

רק להוליכו מקום לטקום אצל לא בטלטול בעלמא⁽¹⁰⁷⁾.

(107) והקשה בשע"צ לקמן (סי' תקיח ס"ק מח) ממה שכתב הרשב"א במקומות אחרים שטלטול בעלמא אסור, שמה יאמרו שטלטלו כדי לחקן את גגו, ונשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק פט]

הוא בכלל מצוה גמורה⁽¹⁰⁶⁾.

(106) ובגדים העומדים לכיירה שקפלים ושכב עליהם מבעוד יום, הסתפק החזו"א (א"ח סי' מב ס"ק יג) אם נחשב הדבר כאילו סידרם לכך, ויהא מותר לטלטלם בשבת, וכן הסתפק לגבי בגדים מקופלים שסידרם במיטת, וכתב שלמעשה קשה להקל בזה [ועיי' שכתב שמי"מ מותר

הלכות שבת סימן שח

המשך מעמוד קט

סי' בט אות ג) הסתפק בדבר זה, וכתב שיש להחמיר לכתחילה, [והוסיף, שאם הבשר החי קפוא, ודאי שאינו ראוי לאכילה אפילו כאומצא, וגם אם יפשיר הריהו כמלך].

מאידך דעת הגרי"ש אלישיב (שלמי יהודה פ"ח ס"ק ב) שאם קיימת אפשרות להפשיר את הבשר בשבת, כגון על ידי הנחתו על גבי קיריזה או על ידי שהייתו בפשוט, אין הבשר מוקצה. ודעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני שבת ח"ג פס"ג ס"ק א) שכוון שמבואר בסי' (ס"ק ב) שאף על פי שאין דרך לאכול בשר חי, מי"מ אינו נחשב מוקצה כיון שסוף סוף ראוי הוא למאכל, ומאחר שבגמ' מובא שבשר חי ראוי למאכל, אם כן גם בזמננו [למרות שהאנשים יותר מפותקים] לא נשתנה דבר זה, וגם כיום כשיש צורך מיוחד אדם אוכל בשר חי, ולכן גם עכשיו אינו מוקצה.

[ביה"ל ד"ה מנע]

דמן הארץ פת' לכבד כגוף של אף⁽¹²⁸⁾.

(128) וכטעם הדבר שאין טאטוא הכית מוקצית והעצמות נחשב כטלטול מוקצה, כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה י"ש) שהעצמות והקליפות הינן גוף של רע, ועוד, שנחשב הדבר כטלטול מן הצד לצורך שבת. והחזו"א ביאר (א"ח סי' מז ס"ק כא) לגבי עפר ומוקצה שעל הארץ, שבטלים הם [כדין מקום שהאיכל מורכב על הפסולת, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק קל)]. ומשום כך אין על טאטוא הפסולת שם טלטול מוקצה, ונחשב הוא כתיקון הקרקע. אכן, בביה"ל לקמן (סי' שמ ס"ג ד"ה שעל) מבואר, שאסור להסיר שיעור מהקלף משום טלטול מוקצה אף על פי שמטרתו לחקן את הקלף.

[ביה"ל ד"ה גתני]

קלאו טבי אפשי' דיש לטקל, דם ראויין אף לאכילת אדם⁽¹²⁹⁾.

(129) ובזמננו, דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני ח"ג פס"ב ס"ק א) שגרעיני תפוחים אינם בכלל היתר זה, שהרי אי אפשר לאוכלם.

הלכות שבת סימן שח

המשך מעמוד 218

(141) והחזו"א כתב (א"ח סי' מד ס"ק י), שלכאורה תלוי הדבר במחלוקת הפוסקים המובאת בשו"ע לקמן (סי' שבה ס"ד) אם מותר לטלטל פת שנאפתה על ידי גוי בשבת [שם פסק השו"ע להחמיר, אלא אם כן היתה זו שעת הדחק או צורך מצוה].

[ביה"ל ד"ה אין]

האפילו במקום הקסד אסור לעשות לכתחילה⁽¹⁴²⁾.

(142) אמנם, לגבי הנחת כלי כדי לקבל בו מים מלוכלכים שכבר דולפים, כתב בביה"ל לקמן (סי' שלח ס"ח ד"ה אסור) בשם החיי אדם, שבמקום צורך גדול יש לסמוך על דעת הטור שהתיר להניחו, ולהוציאו לאחר מכן.

[משנ"ב ס"ק קלז]

ועי' באליה רבה ובפר"מ קנדים שמשקפיקין בזה⁽¹⁴⁰⁾.

(140) אמנם, להחזיקו בידו ולנערו לתוך האשפה, כתב החזו"א (א"ח סי' מח ס"ק י) שמותר גם לדעה זו, מפני שמעיקר הדין לא נתבטל ממנו שם כלי מחמת המיאוס, שהרי עומד הוא לשימוש וליעודו, אלא שגזרו חז"ל שלא להכניסו בלא מים, וכל עוד שלא ניערדו, לא חלה עליו גזירה זו. והוסיף החזו"א (שם) שלדבריו, במקום שאי אפשר להכניס את העביט עם מים, מותר להכניסו גם בלי מים.

[ביה"ל ד"ה וק]

בהקט אינ' יהודי ששחטה אפילו בשבת שרי לטלטלה⁽¹⁴¹⁾.

